

**354КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ  
І ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Заступник директора  
з навчальної роботи  
Інституту міжнародних відносин

\_\_\_\_\_ **І.О. Мінгазутдінов**

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2014 року

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Міжнародні організації**  
для студентів

галузі знань **0302** міжнародні відносини

напряму підготовки **6.030204** – міжнародна інформація

**КИЇВ – 2014**

Розробник: Скороход Ю.С., професор, доктор політичних наук, професор

Обговорено та рекомендовано до видання Науково-методичною радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Протокол від «\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2014 року №\_\_\_\_

Голова науково-методичної ради \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) (підпис) (прізвище та ініціали)

«\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2014 року

© Ю.С.Скороход, 2014 рік  
© \_\_\_\_\_, 20\_\_ рік  
© \_\_\_\_\_, 20\_\_ рік

## ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Міжнародні організації” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр” з *галузі знань* 0302 - міжнародні відносини, *напряму підготовки* 6.030204 – міжнародна інформація.

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є статутні засади та практична діяльність міжнародних організацій як суб’єктів міжнародних відносин.

**Міждисциплінарні зв’язки:** Навчальна нормативна дисципліна “Міжнародні організації” базується на таких дисциплінах, як “Міжнародне публічне право”, “Міжнародні відносини і світова політика”, “Теорія прийняття рішень” тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Основи функціонування та основні напрямки діяльності організацій системи ООН.
2. Принципи, цілі та основні напрями діяльності міжнародних міжурядових регіональних організацій та міжнародних неурядових організацій.

### 1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Міжнародні організації” є ознайомлення студентів з основними поняттями та ключовими проблемами теорії та практики міжнародних організацій.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Міжнародні організації” є надання студентам початкових знань, вмінь та навичок роботи в державних органах в сфері реалізації такого напрямку зовнішньої політики, як участь в діяльності міжнародних організацій.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

#### **знати:**

- роль міжнародних організацій в сучасній системі міжнародних відносин;
- міжнародно-правову базу, що забезпечує та регулює діяльність міжнародних організацій як суб’єктів міжнародних відносин;
- основні поняття, терміни та категорії, що складають суть теорії міжнародних організацій;
- поняття, ознаки та види міжнародних організацій;
- історію виникнення та етапи розвитку міжнародних організацій;
- основні принципи та механізми функціонування міжнародних організацій, критерії ефективності їх діяльності;
- цілі, принципи та основи функціонування ООН;
- статутні засади, механізми, форми та методи соціально-економічної, гуманітарної та миротворчої діяльності ООН;
- статутні засади, механізм функціонування та основні напрями діяльності спеціалізованих установ ООН; класифікацію спеціалізованих установ ООН;
- особливості функціонування та діяльності міжнародних міжурядових регіональних організацій;

- функції та роль міжнародних неурядових організацій в сучасній системі міжнародних відносин;
- механізми та основні напрями співробітництва України з міжнародними організаціями.

**вміти:**

- використовувати раціональні методи пошуку, відбору та використання інформації;
- класифікувати та аналізувати джерела;
- класифікувати міжнародні організації;
- моделювати проведення засідань основних органів ООН, спеціалізованих установ ООН та ключових міжнародних міждержавних регіональних організацій;
- визначати ефективність діяльності міжнародних організацій;
- застосовувати отримані знання для вирішення практичних завдань, пов'язаних із здійсненням зовнішньополітичного курсу України, зміцнення її авторитету та позицій на світовій арені в рамках своєї професійної діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **72 год. (2 кредити ECTS)**. Зокрема: лекції – 16 год., семінарські заняття – 14 год., самостійна робота - 42 год.

**2. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік**

**3. Засоби діагностики успішності навчання - тестування**

## **ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

### **Змістовий модуль 1**

**ТЕМА 1. Поняття "міжнародна організація". Механізм функціонування міжнародних організацій (8 год.)**

Поняття міжнародної організації. Класифікація міжнародних організацій. Функції міжнародних організацій. Подальше зміцнення інформаційної та комунікаційної функцій сучасних міжнародних організацій.

Прийняття рішень у міжнародних організаціях. Види рішень міжнародних організацій. Основні етапи процедури прийняття рішень. Методи та технічні процедури прийняття рішень у міжнародних організаціях.

**ТЕМА 2. Міжнародні організації в системі міжнародних відносин (4 год.)**

Історія виникнення та етапи розвитку міжнародних організацій. Міжнародні причини зростання ролі міжнародних організацій. Глобалізація та міжнародні організації. Вплив розвитку інформаційних та комунікаційних процесів на транснаціональні процеси.

Проблема ефективності міжнародних організацій. Внутрішні чинники, від яких залежить ефективність міжнародних організацій. Суперечності міжнародного розвитку і їх вплив на діяльність міжнародних організацій.

### **ТЕМА 3. ООН і основи її функціонування (6 год.)**

Міжнародне значення утворення ООН. Цілі і принципи ООН. Членство в ООН. Структура ООН. Процедура і правила голосування в Раді Безпеки і Генеральній Асамблеї. Особливості багатосторонніх переговорів на сесії Генеральної Асамблеї. Бюджет ООН. Проблеми реформування ООН.

### **ТЕМА 4. Роль ООН в сучасному світі (6 год.)**

Зростання ролі ООН в постбіполярний період. Місце ООН в сучасних процесах глобального регулювання. Проблеми захисту прав людини в діяльності ООН. Механізми ООН у галузі прав людини. Основні напрями діяльності ООН у сфері прав людини. Сутність, цілі та механізм гуманітарної діяльності ООН. Роль ООН у формуванні глобального інформаційного суспільства.

ООН та боротьба з міжнародним тероризмом. Формування в рамках ООН міжнародно-правової бази боротьби з міжнародним тероризмом. Механізми протидії міжнародному тероризму. Інформаційна складова діяльності ООН в сфері боротьби з міжнародним тероризмом. Проблеми та шляхи підвищення ефективності діяльності ООН в сфері боротьби з міжнародним тероризмом.

### **ТЕМА 5. Миротворча діяльність ООН (6 год.)**

Роль ООН в розв'язанні проблем війни і миру. Статутні основи системи колективної безпеки ООН і проблеми їх застосування. Механізм колективної безпеки ООН. Еволюція форм і методів діяльності ООН щодо врегулювання міжнародних конфліктів. Превентивна дипломатія. Миротворчість. Підтримання миру. Постконфліктне миробудівництво. Операції з підтримання миру і проблеми підвищення їх ефективності. Інформаційна складова миротворчих операцій ООН. Проблема „гуманітарних інтервенцій”.

### **ТЕМА 6. Спеціалізовані установи ООН: загальна характеристика (10 год.)**

Поняття спеціалізованої установи ООН. Утворення системи спеціалізованих установ ООН. Класифікація спеціалізованих установ. Статус та правові засади діяльності спеціалізованих установ ООН. Основи відносин спеціалізованих установ з ООН. Проблеми функціонування системи спеціалізованих установ ООН.

*Фінансові спеціалізовані установи ООН. Міжнародний валютний фонд.* Цілі, функції, структура. Основні напрями діяльності МВФ. Інспектування. Консультування. Надання послуг. Фінансування. Проблема реформування МВФ. *Група Світового банку:* Міжнародний Банк реконструкції та розвитку (МБРР); Міжнародна асоціація розвитку (МАР); Міжнародна фінансова корпорація (МФК); Багатостороннє агентство з гарантій інвестицій (БАГІ).

*Гуманітарні спеціалізовані установи ООН. ЮНЕСКО.* Цілі, членство. Структура, основні напрями діяльності. Міжнародна інформаційна політика ЮНЕСКО.

*Соціальні спеціалізовані установи ООН. МОП.* Членство. Принцип трипартизму. Структура. Цілі МОП. Сприяння встановленню міцного миру шляхом заохочення соціальної справедливості, поліпшенню умов праці і підвищенню життєвого рівня трудящих. Основні напрями діяльності. Розробка міжнародної політики і програм, спрямованих на поліпшення умов праці і життя.

## **Змістовий модуль 2**

### **ТЕМА 7. Міжурядові регіональні організації. АСЕАН (6 год.)**

Статут ООН про цілі та принципи діяльності міжурядових регіональних організацій. Причини та особливості створення регіональних організацій після Другої світової війни. Критерії ефективності діяльності міжурядових регіональних організацій.

*Асоціація країн Південно-східної Азії (АСЕАН).* Політичні та економічні передумови створення АСЕАН. Бангкокська декларація 1967 р. Статут АСЕАН. Цілі, принципи, членство. Структура АСЕАН. Механізм прийняття рішень. Концепція створення Співтовариства АСЕАН. Політичні та економічні результати діяльності АСЕАН. Безпековий чинник в діяльності АСЕАН. Регіональний форум АСЕАН. Проблеми створення без'ядерної зони в Південно-Східній Азії. Загальні та специфічні чинники впливу держав АСЕАН на економічні та політичні процеси в АТР. Формати АСЕАН +3 та АСЕАН +6. Форум Азія – Європа (АСЕМ).

### **ТЕМА 8. Міжнародні організації у сфері безпеки (4 год.)**

*Організація Північноатлантичного договору (НАТО).* Цілі і принципи діяльності НАТО. Структура НАТО. Адаптація НАТО до постбіполярних геополітичних умов. Стратегічні концепції НАТО після закінчення “холодної війни”. Основні завдання та етапи миротворчої діяльності НАТО. Миротворча діяльність НАТО на Балканах, в Іраку, Афганістані та Дафурі. Антитерористичний напрям діяльності НАТО.

*Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ.)* Історія створення ОБСЄ. Цілі і принципи. Гельсінський Заключний Акт. Трансформування НБСЄ в ОБСЄ. Структура ОБСЄ. Основні напрямки діяльності. Миротворча діяльність ОБСЄ. Місії ОБСЄ. Превентивна дипломатія ОБСЄ.

Інформаційна діяльність НАТО та ОБСЄ.

### **ТЕМА 9. Рада Європи (6 год.)**

Передумови та створення Ради Європи (РЄ). Цілі. Вимоги до кандидатів. Членство. Повноправне членство. Спеціальні статуси в Раді Європи. Статус спеціально запрошеного гостя. Статус асоційованого члена. Статус спостерігача.

Інституційна система Ради Європи. Головні напрями діяльності РЄ. Розробка і ухвалення конвенцій. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод. Європейська соціальна хартія. Діяльність Ради Європи в інформаційній сфері.

## **ТЕМА 10. Європейський Союз (4 год.)**

Становлення та основні етапи європейської інтеграції. Європейське об'єднання вугілля і сталі. Європейське економічне співтовариство ("спільний ринок"). Європейське співтовариство з атомної енергії (Євратом). Маастрихтський договір. Створення Європейського Союзу (ЄС).

Структура ЄС. Основні напрями діяльності. Зміцнення економічної та політичної інтеграції в ЄС. "Спільні політики" ЄС. Діяльність ЄС у галузі інформації і комунікації.

## **ТЕМА 11. Міжнародні регіональні організації на пострадянському просторі (6 год.)**

Причини та передумови співробітництва держав пострадянського простору на багатосторонній основі.

Створення СНД: цілі, характер, сутність. Статут СНД. Головні принципи. Структура СНД. Основні напрями діяльності СНД. Проблеми та перспективи розвитку СНД.

Співробітництво пострадянських держав у безпековій сфері. Статут, цілі ті інституціональні засади функціонування ОДКБ.

Альтернативні моделі співробітництва пострадянських республік (ОДЕР-ГУАМ, Співдружність демократичного вибору, ШОС та ін.).

## **ТЕМА 12. Роль міжнародних неурядових організацій в сучасному світі (6 год.)**

Поняття МНУО та її сутності характеристики. Становлення та етапи розвитку МНУО. Міжнародні причини зростання ролі МНУО в пост біполярний період. Роль новітніх інформаційних технологій у зростанні чисельності неурядових організацій в світі.

МНУО і розвиток глобального громадянського суспільства. Роль МНУО в демократизації світового політичного процесу. Вплив МНУО на розвиток концепції "глобального інформаційного суспільства".

Взаємодія МНУО з міжнародними міжурядовими організаціями.

## 5. Рекомендована література

### *Основна:*

1. Міжнародні організації. Навчальний посібник. За ред. В.М.Матвієнко. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2005.
2. Капустин А.Я. Международные организации в глобализирующемся мире. – Москва: Российский университет дружбы народов, 2010.
3. Основные сведения об Организации Объединенных Наций. – Нью-Йорк, 2000.
4. Спеціалізовані установи системи ООН. За ред. В.С.Бруза. – Київ: Либідь, 1995.
5. Федоров В.Н. Организация Объединенных Наций, другие международные организации и их роль в XXI веке. – М. : Логос, 2005.
6. Циганкова Т.М., Гордеева Т.Ф. Міжнародні організації. – Навчальний посібник. – К.: Видавництво КНЕУ, 2001.

### *Додаткова:*

7. Абашидзе А.Х., Урсин Д.А. Неправительственные организации: международно-правовые аспекты. – М., 2002.
8. АСЕАН в начале XXI века. Актуальные проблемы и перспективы. – Москва: ИД “ФОРУМ”, 2010.
9. Балдинюк О.В. Вдосконалення механізмів гуманітарної діяльності ООН // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. – Випуск 13 (частина I). – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка Інститут міжнародних відносин, 1999.
10. Бернет Н. ЮНЕСКО и образование: какими они должны быть? // Высшее образование в России : научно-педагогический журнал Министерства образования и науки РФ. – М., 2008. – № 11.
11. Бойчук С.І. Інформаційна складова миротворчих операцій ООН // Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць. – К., 2008. – Вип. 81, ч. 2.
12. Бородко Н. П. Международная организация труда : структура и деятельность: учеб. пособие. - М. : Изд-во деловой и учебной литературы, 2006.
13. Бруз В.С. Роль ООН у врегулюванні міжнародних конфліктів і в боротьбі проти тероризму. - Київ, ВПК “Експрес-Поліграф”, 2010.
14. Воронков Л.С. Международные организации в системе международных отношений: тенденции и перспективы развития // Вестник МГИМО-Университета. - 2012. - № 3.
15. Восток/Запад. Региональные подсистемы и региональные проблемы международных отношений. – М.: РОССПЭН, 2002.
16. Герчикова И.Н. Международные экономические организации: регулирование мирохозяйственных связей и предпринимательской деятельности. – М., 2002.
17. Грицяк І.А., Говоруха В.В., Стрельцов В.Ю. Правова та інституційна основи Європейського Союзу. - Х., 2009.



18. Грушова А.Т. Проблеми захисту прав людини в діяльності ООН. – К., 2005.
19. Гуцман М.Я. Діяльність ООН у боротьбі з міжнародним тероризмом // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2005. – Випуск 58. – Частина II.
20. Дзяд О.В., Рудік О.М. Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України. – К., 2009.
21. Довідник НАТО. – Брюсель, 2006.
22. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору. – Київ: Ніка-Центр, 2011.
23. Європейський Союз: економіка, політика, право: енциклопедичний словник. – К., 2011.
24. Заблоцька Л.Г., Федорова А.Л., Шинкаренко Т.І. Політико-правові аспекти діяльності Ради Європи. – К.: Фенікс, 2007.
25. Заемский В.Ф. Кому нужна реформа ООН. В интересах всех и каждого. – М.: Международные отношения, 2010.
26. Заемский В.Ф. ООН и миротворчество. – М.: Международные отношения, 2008.
27. Зайцева О.Г. Международные организации: принятие решений. – М., 1989.
28. Запорожець О.Ю. Політика ЮНЕСКО щодо розвитку глобального інформаційного суспільства // Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць– Київ, 2011. – Вип. 96, ч. 2.
29. Илюхина З.М. Лига Наций, 1919-1934. – М., 1982.
30. Канаев Г.Е. Международная организация труда: структура и принципы деятельности. М.: Профиздат, 1994.
31. Килясханов Х.Ш. ОБСЕ в борьбе с терроризмом: учебное пособие / Х. Ш. Килясханов ; под ред. Ф. П. Васильева. - Москва : ЮНИТИ : Закон и право, 2013.
32. Ковтун О.Ю. Співробітництво нових незалежних держав у створенні єдиного економічного простору // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2007. – Вип. 67, ч.1.
33. Константинов В.Ю. Формування нової системи балансу сил у геостратегічному просторі Азійсько-Тихоокеанського регіону // Азійський напрям зовнішньої політики України: проблеми і перспективи. Аналітичні оцінки. – Київ: НІСД, 2008.
34. Копійка В., Шинкаренко Т. Європейський Союз: історія і засади функціонування. –К., 2012.
35. Копійка В.В. Партнерство ООН та регіональних організацій у безпековій сфері: нові можливості, нові виклики // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. – Випуск 99 (частина I). – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка Інститут міжнародних відносин, 2011.
36. Костин Л.А. Международная организация труда: учеб. пособие.- М.: Экзамен, 2003.
37. Крылов С.Б. История создания Организации Объединенных Наций. – М., 1960.

38. Кузнецов В.С. Международный валютный фонд и мирохозяйственные связи. – М.: РОССПЭН, 2001.
39. Кузнецова Е.В. Международные неправительственные организации: учеб. пособие. – Минск: БГУ, 2007.
40. Кукіна З.О. Інституційний та договірний механізми ООН у сфері захисту свободи слова // Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць. – Київ, 2011. – Вип. 96, ч. 2.
41. Кукіна З.О. Міжнародний інституційний механізм регулювання діяльності засобів масової інформації // Часопис Київського університету права : український науково-теоретичний часопис. – К., 2012. – № 2.
42. Курнишова Ю.В. Сучасні інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні // Азійський напрям зовнішньої політики України: проблеми і перспективи. Аналітичні оцінки. – Київ: НІСД, 2008.
43. Кутейников А.Е. Международные межправительственные организации: теоретико-социологический анализ. - СПб, 2012.
44. Кутейников А.Е. Международные организации: функции и деятельность. Введение в социологию международных межправительственных организаций. – СПб, 2007.
45. Ляпичев С. Совет ООН по правам человека: происхождение и эволюция // Международная жизнь. – 2010. - №9.
46. Макаренко Є.А. Інформаційне суспільство, політика, право в програмній діяльності ЮНЕСКО / Є.А. Макаренко; КНУТШ. – К. : Наша культура і наука, 2002.
47. Мармазов В.Є., Піляєв І.С. Рада Європи: політико-правовий механізм інтеграції. – К., 2002.
48. Матвеева Т.Д. Неправительственные организации в механизме защиты прав человека. – М., 1997.
49. Матвієнко В.М. Україна і Ліга Націй. – К.: Київський університет , 2000.
50. Міжнародні організації: Навч. посібник / За ред. О.С. Кучика.- Київ: Знання, 2007.
51. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу. – К., 2005.
52. Наумов А.О. Международные неправительственные организации в современной мирополитической системе. – М.: Красанд, 2009.
53. Нешатаева Т.Н. Международные организации и право. Новые тенденции в международно-правовом регулировании. – М.: Дело, 1999.
54. ООН в начале XXI века. – М.: Институт Африки РАН, 2008.
55. Пивовар Е.И. Постсоветское пространство: альтернативы интеграции. Исторический очерк / Е.И.Пивовар. – СПб.: Алетейя, 2008.
56. Піляєв І.С. Рада Європи в сучасному євроінтеграційному процесі. – К., 2003.
57. Полторацький О.С. НАТО в сучасних євроатлантичних відносинах. Навчальний посібник. – К.: Дипломатична академія України при МЗС України, 2005.
58. Поршакова Н. ОБСЄ: від часів перетворення Народи Організацію до сьогодні // Вісник Київського університету. Серія Міжнародні відносини. – 2001. – Вип.18.

59. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. – К., 2002.
60. Правила процедури Совета Безопасности. – Нью-Йорк, 1986.
61. Рахманинов Ю.Н. ОБСЕ в XXI в.: на пути к новой модели безопасности // Международная жизнь.- 1997, № 8.
62. Рябінін Є. Чи зможуть ШОС та ОДКБ стати євразійськими ЄС та НАТО? // Зовнішні справи. – 2011. - № 9.
63. Салтыков Б. ЮНЕСКО. Роль в современном мире // Международная жизнь. – 1998. - № 10.
64. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем. - К.: Дипломатична академія України при МЗС України, 2013.
65. Скороход Ю.С. Еволюція операцій з підтримання миру в постбіполярній системі міжнародних відносин // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2005. – Вип. 58, ч.2.
66. Статут Організації Об'єднаних Націй. – К.: Департамент громадської інформації ООН, 2008.
67. Україна на шляху до НАТО: через радикальні реформи до набуття членства. За ред. Г.М.Перепелиці. – К.: Стилос, 2004.
68. Федуняк С.Г. Європейські виміри безпеки на пострадянському просторі. Формування інтегрованої системи безпеки Заходу і нових незалежних держав. –Чернівці: Рута, 2005.
69. Хоменко М. ОБСЄ: трансформація статусу і діяльності в постблоковій Європі // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2001. – Випуск 27. – Частина II.
70. Черников П.Г. Как оценить ООН? О некоторых методах анализа результативности и эффективности международных организаций. – Москва: Издательство Р.Валент, 2005.
71. Чернявська Л.Н. Міжнародні неурядові організації в світовій політиці. – Київ: Видавництво КНУ, 2008.
72. Шинкаренко Т.І. Діяльність Ради Європи у сфері культури // // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Випуск 96. – Частина II.
73. Шнирков О., Кузнецов О., Кульпінський С. Європейський валютний союз. К., 2001.
74. Шпакович О.М. Вплив актів міжнародних організацій на внутрішні правопорядки держав-членів: теорія і практика. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2011.
75. Шпакович О.М. Право міжнародних організацій. Курс лекцій. – К., 2010.
76. ЮНЕСКО. Основные документы. – Париж, 1990.
77. Яхтенфукс М., Колер-Кох Б. Європейська інтеграція. – К., 2007.